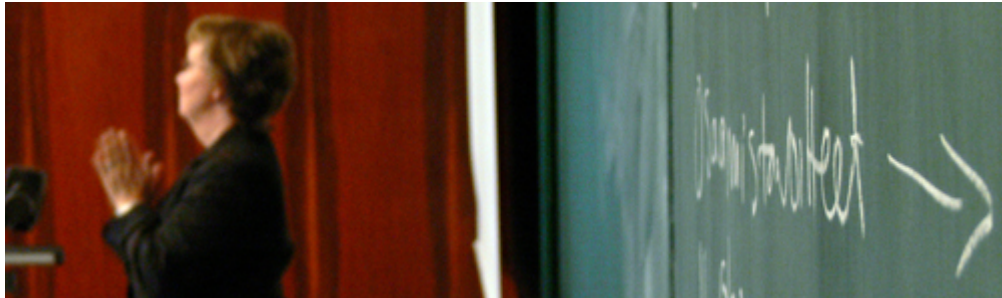


Informaatiolukutaidon opintosuunnitelma -hankkeen päätösseminaari

[08/06](#)



Kolmivuotinen *Informaatiolukutaidon opintosuunnitelma* -hanke on päättymässä ja perjantaina 3.11 oli aika kokoontua hankkeen päätösseminaariin. Päivän ohjelma oli monipuolinen: saimme kuulla, miten aihetta on lähestytty tutkimuksen kannalta, sekä myös käytännön kokemuksia informaatiolukutaidon integroimisesta osaksi yliopisto-opintoja. Esittelen tässä lähemmin seminaarin päävieraan Christine Brucen ajatuksia sekä hankkeen keskeisiä tuloksia.

Christine Bruce vierailulla



Seminaarin päävieraana oli **Christine Bruce** Queensland University of Technologysta, Australian Brisbanesta. Christine Bruce on kansainvälisesti tunnettu informaatiolukutaidon tutkija ja hän piti kiinnostavan esityksen eri tavoista ymmärtää informaatiolukutaito.

Christine oli vieraanamme 2.-7.11. ja Helsingin jälkeen hänen Suomen-vierailunsa jatkui Tampereella. Christine saapui Helsinkiin aamuvarhaisella ja vasta heräävä ja luminen kaupunki teki varmasti vaikutuksen tulomatalla Singaporen helteissä vietetyn välipäivän jälkeen. Monet meistä pahoittelivat ajankohtaan nähden kylmää säätä, mutta Christine oli lumesta ja pikkupakkasesta vain innoissaan.

Seminaarin lisäksi Christine tapasi Helsingin yliopiston kirjastojen kouluttajia maanantaina 6.11. aamupäivällä. Tällöin saatoimme syventää päätösseminaarissa käsiteltyjä asioita ja keskustella aiheesta omien kirjastojemme näkökulmasta. Tällöinkin saimme hyviä vinkkejä meneillä olevista, työtämme tukevista tutkimuksista.

Päätösseminaarin ja kouluttajien tapaamisen lisäksi Christinen vierailuohjelmaan kuuluivat tutustumiskierrokset niin Kansalliskirjastoon kuin Opiskelijakirjastoon ja Aleksandriaankin.

Monta tapaa ymmärtää informaatiolukutaito

Kysyttäessä kuinka määritellä informaatiolukutaito, tulee monelle varmasti ensinnä mieleen American Library Associationin määrittelemät osaamistavoitteet korkeakouluopetuksessa. Nämä tavoitteethan suomennettiin ja otettiin Helsingin yliopistossa kirjastotyön tueksi jo varhaisessa vaiheessa niiden ilmestyttyä.

Tästä on ollut merkittävästi hyötyä. Käsitelmäärityllä on voitu jäsentää ja selkeyttää monitahoista aihetta. Osaamistavoitteet ovat myös toimineet runkona, jonka avulla informaatiolukutaidon opetusta on voitu suunnitella. Lisäksi informaatiolukutaito on vakiintunut käyttöön ainakin kirjastoammattilaisten keskuudessa.

On kuitenkin selvää, ettei pelkillä osaamistavoitteilla voida täysin kuvata ja selittää informaatiolukutaitoa yliopisto-opintojen osana. Yliopistoissa informaatiolukutaidon opetus ja oppiminen on yhteistoimintaa opettajakunnan, opiskelijoiden ja kirjastoammattilaisten kesken. Siksi onkin tarpeellista tarkastella aihetta näiden eri toimijoiden näkökulmasta.

Informaatiolukutaitoa katsotaan tällöin toiselta kantilta. Ei niinkään puhuta informaatiolukutaidosta tarkasti määriteltynä käsitteenä, esimerkiksi joukkona osaamistavoitteita, vaan sitä vastoin eri toimijoiden, kuten opettajien ja opiskelijoiden käsityksinä asioista, jotka he mieltävät informaatiolukutaitoon kuuluviksi. Nämä käsitykset voivat olla muuttuvia ja ne voi nähdä eri kontekstitekijöihin, kuten ajankohtaan ja paikkaan liittyvinä.

Christine Bruce esityksessä lähtökohtana olivat juuri nämä eri näkemykset. Työskentelemme ympäristössä, jossa toimivilla voi olla omista näkemyksistämme poikkeava käsitys informaatiosta ja oppimisesta. Siten myös informaatiolukutaidon opetus on monitahoinen kysymys.

Bruce on tutkinut eri käsityksiä ja muodostanut kuusi kokonaisuutta eli kehystä, jotka kuvaavat näitä lähestymistapoja aiheeseen.

Nämä kuusi kehystä (six frames of information literacy) liittyvät

1. sisältöihin (The Content Frame)
2. taitoihin (The Competency Frame)
3. oppimaan oppimiseen (The Learning to Learn Frame)



4. henkilökohtaiseen tilanteeseen (The Personal Relevance Frame)
5. sosiaaliseen näkökulmaan (The Social Impact Frame) sekä
6. oppijoiden käsityksiin informaatiolukutaidosta (The Relational Frame).

Christine kertoi esityksessään, että kussakin kehyksessä on havaittavissa erilaisia käsityksiä informaatiolukutaidosta, informaatiosta, oppimisesta, opetuksesta, kurssisisällöistä ja oppimisen arvioinnista.

Monet meistä ovat saattaneet käytännössäkin kokea, että informaatiolukutaitoon liittyvistä asioista voi olla välillä vaikea kommunikoida erityisesti muiden kuin kirjastoammattilaisten kanssa. Syy voi toki olla siinä, että informaatiolukutaito ei ole käsitteenä tuttu, vaan sinällään samoista asioista puhutaan eri nimillä. (Lienee esimerkiksi melko tavallista käyttää tiedonhankinta-nimitystä informaatiolukutaidon asemesta.)

Toisaalta syy voi olla erilainen käsitys jostain informaatiolukutaitoon liitettävästä aiheesta, kuten Christine toi esityksessään esiin. Näitä eri käsityksiä voi ymmärtää paremmin tarkastelemalla niitä Christinen esittämien kehysten avulla. Kehyksiä ei tule ymmärtää välttämättä toisiaan poissulkevin, vaan on hyvä huomata, että kunkin henkilön osalta ne voivat painottua eri tavoin.

Christinen muodostamiin kehyksiin kannattaa ehdottomasti tutustua lähemmin. Kehykset tuovat selkeyttä ja hallittavuutta eri näkökulmien huomioimiseen informaatiolukutaidon opetuksessa. Samalla voi myös jäsentää omia käsityksiään aiheesta. Voikin olla kiinnostavaa tutkia, millaisia käsityksiä kulloinkin vallitsee paikallisesti omissa organisaatioissamme.

Kehitetään infolukutaitoa jatkossakin



Hankkeen aiempi suunnittelija **Anne Lehto** kertoi esityksessään hankkeen toteutuksesta ja tuloksista. Keskeisiä tuloksia ovat hankkeen www-sivujen luominen, yhdyshenkilöverkoston muodostaminen sekä kysymyspatteriston kokoaminen. Näitä on tarkoitus kehittää ja ylläpitää jatkossakin. Lisäksi tekeillä on julkaisu, johon on koottu informaatiolukutaitoon liittyviä artikkeleita eri kirjoittajilta. Julkaisun toimittaa Anne Nevgi ja se ilmestyy ensi keväänä.

Hankkeen aikana on koottu kysymyspatteristo, joka sisältää monivalintakysymyksiä opiskelijoiden taitojen testaamiseen. Kysymykset sijoitetaan kehitteillä olevaan Klaara-kyselypankkiin, jolloin sitä on helpompi kehittää staattiseen, dokumenttimuotoiseen kysymyspatteristoon verrattuna. Sisällöntuotannosta vastaavat yliopistokirjastot yhdessä: jokainen kirjasto voi tallettaa kysymyspankkiin omia kysymyksiään ja vastaavasti poimia niitä kysymyspankista omiin tarpeisiin. Klaaran testaus on nyt meneillään ja kysymyspankin pitäisi olla käytettävissä vuodenvaihteen jälkeen.

Yhdyshenkilöt muodostavat asiantuntijaverkoston, jonka toiminnassa jokaisen panos on tärkeä. Verkoston toiminta on koettu mielekkääksi ja jatkoa ajatellen onkin jo tullut muutamia kehittämisideoita. On esimerkiksi toivottu opetusmateriaalien yhteiskäyttöä ja linkitystä hankkeen www-sivuille. Lisäksi informaatiolukutaidon opetuksen vaikuttavuuden arviointia on pidetty tärkeänä.

Tapaamisia ja koulutustilaisuuksia on pidetty hyödyllisinä ja niitä järjestettäneen jatkossakin kerran pari vuodessa. Koska tällä kertaa oli kyseessä hankkeen päätösseminaari, pidettiin sen päätteeksi vielä cocktailtilaisuus, jossa vararehtori Hannele Niemi piti tervetuliaispuheen. Tilaisuudessa oli mukava tutustua kollegoihin ja vaihtaa kuulumisia epävirallisemminkin. Musiikista vastasi viulu-harmonikkaduo ”Severus”. Tunnelma tässä iltapäivän tilaisuudessa olikin välitön ja se toi mukavan päätöksen onnistuneeseen seminaaripäivään.

Katso myös:

- päätösseminaarin esiintyjien materiaalit, luettavissa hankkeen www-sivuilla:
www.helsinki.fi/info/lukutaito
- Bruce, Christine; Edwards, Sylvia & Lupton, Mandy (2006)
Six frames for information literacy education: A conceptual framework for interpreting the relationships between theory and practice
Innovations in Teaching and Learning Information and Computer Science Vol 5 No 1,
http://www.ics.heacademy.ac.uk/italics/vol5-1/pdf/sixframes_final%201.pdf

Teksti:
Aki Kangas
suunnittelija
Informaatiolukutaidon opintosuunnitelma - SVY -hanke
puh. (09) 191 21774
aki.kangas [at] helsinki.fi

Kuvat:
Jussi Omaheimo
Opiskelijakirjasto
puh. 191 24040
jussi.omaheimo at helsinki.fi

